

KVINNANS STÄLLNING I DET GAMLA BONDESAMFUNDET

Avsikten med denna frågelista är att få fram uppgifter, som belysa kvinnans ställning i samhället på den tid, då hennes enda tänkbara plats var i hemmet och den stora och verkligt betydelsefulla händelsen i hennes liv var giftermålet.

Genom att giva exempel på hur hon uppfostrades alltifrån späda ålder och vilka arbetsuppgifter som av tradition tilldelades henne, belyses hennes plats vid sidan av männen. Hur hon genomförde sina arbetsuppgifter samt hur hennes uppträdande och prestationer uppskattades och slutligen hur hon förde vidare till nästa generation det som av ålder ansågs vara det specifikt kvinnliga bör också belysas med exempel.

De exempel, som givas, böra emellertid helst hänföra sig till händelser, som Ni själv eller Er sagesman själv på ett eller annat sätt haft kontakt med och alltså kan fastställa med namn, plats och tid.

Son eller dotter

Önskade man få en son eller en dotter som första barn? Känner Ni till eller ha Ni hört talas om att någon vidtagit vissa åtgärder i hopp att få en dotter? T.ex. att lägga en yxa, en sopborste eller annat under sängen? Andra åtgärder i samma syfte? Kunde det hända att man anförde vissa orsaker till att det blev en flicka? T.ex. att det första som modern råkat se på juldagsmorgonen var en ko och inte en tjur. Annat liknande?

Födelsen och det nyfödda barnet

Brukade den äkta mannen - eller andra män - vara närvarande vid förlossningen eller var detta ett tillfälle, då männen voro portförbudna? Hur snart underrättades fadern om barnets födelse? Skedde detta på samma sätt, om barnet var gosse eller flicka?

När barnet var en flicka, vidtogs då några särskilda åtgärder med moder och barn omedelbart efter födelsen? Skulle man t.ex. göra gropar i kinderna medan födselhinnan satt kvar, för att flickan skulle bli vacker? Är det känt, att det hår, som flickebarnet hade vid födelsen, hedningahåret, klipptes av och sparades, tills flickan var stor nog att lära sig spinna. Genom att börja spinna med detta hår skulle hon bli en skicklig spinnerska? Borde flickan bäras fram till spinnrock, väv, kärna eller annat för att bli skicklig på detta område? Andra liknande åtgärder?

Hur snart efter förlossningen kyrktogs den som fått en dotter i jämförelse med den som fått en son? Ansågs modern till ett flickebarn vara "heden" längre tid än modern till ett gossebarn?

Var det nyfödda flickebarnets klädsel annorlunda än gossebarnets? Olika mössor? Är den seden känd, att det nyfödda flickebarnet skulle först av alla kläder få en mansskjorta, eventuellt faderns gamla, för att få tur i kärlek och säkert bli gift? Eller borde hon iklädas moderns särk för att få kvinnliga egenskaper? Hade man någon för att det inte borde användas samma klädesplagg till olika kön?

Hölls efter barnets födelse något gille, som var anordnat enbart för kvinnor?

Spädbarnsåldern, koltåldern, skolåldern

Vilka benämningar har man haft på åldersindelning från barnets spädate ålder och fram till konfirmationen? Hur skildes flickan från pojken under denna tid i fråga om klädsel, behandling och uppfostran? Fingo flickorna leka tillsammans med gossarna? Eller ansågs det opassande? Fingo flickorna speciella arbetsuppgifter redan vid denna ålder, som inte gossarna fingo?

Konfirmation

Blev flickan "vuxen" efter konfirmationen? Vad innebar egentligen detta? Hade man då större fordringar på hennes uppförande och arbetsprestationer? Fick hon mottaga

friare? Tecken på att hon blivit vuxen: långa kjolar, uppsatt hår eller annat?

Ungmön

(Detta ord användes här endast som fackterm för den giftasvuxna flickan och i uppteckningen bör därför noga angivas om denna benämning över huvud taget brukats och i så fall i vilken betydelse).

Fanns någon särskild benämning på flickan tiden efter konfirmationen och fram till det år då hon blev giftasvuxen? När blev hon giftasvuxen? Skulle hon genomgå något prov för att visa sig vara giftasvuxen? T.ex. sätta upp en väv på egen hand, kunna spinna med viss snabbhet, kunna taga reda på en kalvränta på egen hand, vrida ur en strumpa, så att den inte rann eller liknande?

Hade flickorna egna sammankomster med vissa ceremonier, som gossarna inte fingo deltaga i?

Anlade flickan ny klädsel eller någon ny detalj i klädseln vid denna tid?

Hur uppvaktades flickorna av pojkarna? Förekom nattfrieri? Vid vilken ålder började flickorna inriktas på äktenskap och hur skedde detta? När började de tänka på att ordna utstyrseln? Vid vilken ålder gifte sig flickorna vanligen? När räknades en flicka vara "på överblivna kartan"? Andra benämningar på en ogift kvinna? Var denna benämning olika på en kvinna som ännu befann sig i giftasåldern och på en som blivit gammal?

Vilka fordringar hade man på ungmön ifråga om arbetsprestationer och ifråga om uppträdande bland vuxna och bland ynglingar och män?

Den nygifta kvinnan

Vad kallades den nygifta kvinnan? T.ex. lillkäring? Hur länge fick hon behålla denna benämning? Tills första barnet kommit?

Ändrade kvinnan klädedräkt, håruppsättning eller annat efter giftermålet? Fordrades att hon efter giftermålet uppträdde med större värdighet?

Hurudan ställning, makt och myndighet hade den nygifta kvinnan i det nya hemmet? Fanns det särskilda sammankomster för de gifta kvinnorna? Fingo de barnlösa deltaga i sådana? Fanns det sammankomster för såväl arbete som fest, där både gifta och ogifta deltog? Beskriv de olika sammankomster som kunde komma i fråga!

Vilka sysslor tillkom den unga nygifta kvinnan att sköta i hemmet, såväl inomhus som utomhus? Vilka medhjälpare hade hon och hur var arbetsfördelningen dem emellan?

Modern

Hur snart efter giftermålet önskade man i allmänhet få barn? Hur betraktades den som fick barn alltför snart efter giftermålet?

Fick kvinnan en annan ställning i hemmet och i samhället när hon fått sitt första barn? Blev hon i samband härmed befriad från vissa sysslor? Eller anställdes någon att sköta barnet, så att husmodern skulle hinna med de vanliga sysslorna?

Vilka fordringar hade man på husmodern som arbetsledare. Skulle hon själv arbeta på alla områden, helst vara den bästa, först uppe och sist i säng? Fanns det vissa sysslor som ansågs opassande för en husmor att utföra och som tjänstefolket borde ombesörja? Behövde inte husmodern arbeta med övriga utan skulle hon dirigera arbetet genom att lämna ut arbetsuppgifter?

Ansågs det opassande, kanske rent av omoraliskt om husmodern eller någon annan kvinna ingrep på männens arbetsområde? Eller ansågs tvärtom den kvinna vara ovanligt duktig, som kunde utföra något av männens arbeten?

Den ogifta kvinnan

Vilken ställning hade den ogifta kvinnan i samhället och hur behandlades hon? Var det vanligt att den ogifta bodde kvar i sin fädernegård, även om föräldrarna dogo och någon bror eller syster övertog gården?

Vilken ställning hade den ogifta modern i samhället och hur behandlades hon?

Den åldrande kvinnan

Vilken ställning, makt och myndighet fick kvinnan, när en svärdotter eller svärson kom in i familjen? Förblev hon den styrande i hemmet till sin död eller överlämnade hon ledningen till den nya husmodern? Vilka arbetsuppgifter tilldelades då den gamla husmodern? Fick hon ansvara för vissa arbeten eller hjälpte hon till med allehanda småsaker? Var det vanligt att farmodern eller mormodern ägnade sig särskilt mycket åt barnens uppfostran?

Kvinnans begravning

Var kvinnans begravning annorlunda än mannens? Var den olika vid olika åldrar? Olika för gift och ogift? Hurudan var begravningen när någon dött i barnsäng, förlöst eller oförlöst? Förekom det att man klädde den döda i brudklänningen med krona, skor, strumpor och handskar?